

Čelíme novým hrozbám, rizikám a výzvam.
Prinášame odborné riešenia pre vyššiu
obranyschopnosť Slovenska a posilnenie
euro-atlantického partnerstva.

ZODPOVEDNÁ A DÔVERYHODNÁ OBRANA

1/

Slovensko ako spoľahlivý spojenec

Už viac ako 15 rokov sme plnoprávnym členom európskych a transatlantických štruktúr. Aj vďaka nim sme súčasťou priestoru, v ktorom jeho obyvatelia žijú od roku 1945 v mieri. Je preto našou povinnosťou prispieť k ďalšiemu budovaniu týchto inštitúcií, podieľať sa na ich posilňovaní a zúčastňovať sa na ich aktivitách, ktorých cieľom je posilňovanie spoločnej obrany a bezpečnosti obyvateľov euroatlantického priestoru, vrátane Slovenskej republiky.

2/

Slovensko ako sebavedomý spojenec

Len moderné, flexibilné a vycvičené ozbrojené sily dokážu plnohodnotne realizovať spoločné úlohy s našimi spojencami. Budujme kvalitnú obranu. Majme ambíciu byť špičkou v tých oblastiach, v ktorých sa naši vojenský experti ukázali už v minulosti na medzinárodnej scéne ako unikátni a vyhľadávaní odborníci.

3/

Definované strategické záujmy

Slovensko je súčasťou západnej civilizácie – geograficky aj hodnotovo. Našími spojencami sú krajiny, ktoré sú rovnako ako my členmi euroatlantických organizácií. Spoločne čelíme globálnym hrozbám ako je terorizmus, nelegálny obchod s drogami a ľuďmi, kyberzločin, spravodajské aktivity či propaganda. Práve tieto hrozby, ich pôvodcov a nástroje na ich elimináciu je nevyhnutné zapracovať do našich strategických dokumentov štátu, definovať základné strategické záujmy a následne sa nimi aj zodpovedne riadiť.

4/

Garancia výdavkov na obranu a bezpečnosť

Naša krajina sa zaviazala každoročne vynakladať na obranu aspoň 2% hrubého domáceho produktu. Dodržiavanie tohto záväzku je dôkazom spoľahlivosti Slovenskej republiky ako zodpovedného spojenca, ktorý si uvedomuje svoj podiel na spoločnej obrane. Jediný spôsob, ktorý považujeme za udržateľný a najmä zodpovedný, je prijatie ústavného zákona, ktorý bude garantovať výdavky na obranu a bezpečnosť v uvedenej výške.

5/

Flexibilná a akcieschopná armáda

Chceme, aby naše ozbrojené sily boli flexibilnejšie, odolnejšie a údernejšie. V dobe rýchlych zmien na medzinárodnej scéne, vysokej mobility ľudí, ale aj techniky, musia byť naše sily schopné rýchleho nasadenia a udržateľného pôsobenia v rôznych podnebných pásmach. Taktiež je nevyhnutné, aby dokázali efektívne pôsobiť aj v mnohonárodných formáciách. Popri tom musia plniť aj úlohy domáceho krízového manažmentu.

6/

Efektívne výsledky bez zbytočného plytvania

Ozbrojené sily nevyhnutne potrebujú systémovú modernizáciu, aby spĺňali požiadavky na modernú obranu. Tá však nemôže prebiehať na základe politických dohôd so stranícky spriahnutými podnikateľskými skupinami. Výdavky na modernizáciu a investície do infraštruktúry musia byť využité efektívne, účelne a transparentne, aby bol naplnený cieľ vyššej obranyschopnosti pri vysokej miere efektívnosti.

7/

Vysoká kvalita výcviku a vzdelávania vojakov

Len s kvalitným a vyškoleným personálom dokážu Ozbrojené sily Slovenskej republiky zabezpečovať stanovené úlohy. Podporu stredného a vysokého vojenského školstva považujeme za kľúčovú z pohľadu rozvoja profesionality našich ozbrojených síl. Za nemenej dôležité považujeme aj vytvorenie podmienok pre kariérne vzdelávanie a spoluprácu so vzdelávacími inštitúciami v zahraničí.

8/

Zvýšenie spoločenského uznania a ohodnotenia

Úlohy, ktoré pre našu krajinu vykonávajú vojačky a vojaci sú životne dôležité. Považujeme preto za nevyhnutné, aby príslušnosť k ozbrojeným silám sprevádzalo nielen adekvátne ohodnotenie, sociálne zázemie, ale najmä vysoké spoločenské uznanie.

9/

Podpora vrcholového športu

Vojenský športovci dosahujú svetové kvality a dôstojne reprezentujú našu krajinu na medzinárodnej scéne. Práve oni priniesli Slovensku veľkú porciu medailí z olympijských či svetových šampionátov. Pre ďalší rozvoj talentov a podporu aktívnych športovcov je potrebné zaviesť prehľadný a odpolitizovaný systém podpory športovcov. VŠC Dukla musí byť špičkovým strediskom pre našich elitných športovcov.

10/

Zodpovednosť k životnému prostrediu

Rovnako ako celá spoločnosť, aj zbrojené sily nesú zodpovednosť za kvalitu životného prostredia. Zodpovednosť v tomto prípade znamená aj prijímanie opatrení, ktoré majú smerovať k zníženiu energetickej náročnosti a záťaže vojenskej infraštruktúry. Aj v prípade ozbrojených síl platí, že prijatie ekologických riešení sa pozitívne prejaví aj na znížení ekonomických nákladov.

11/

Efektívna a transparentná spolupráca s domácim priemyslom

Výdavky, ktoré Slovenská republika vynakladá na obranu, sú príležitosťou aj pre rozvoj spolupráce so slovenským obranným priemyslom. Tento balík peňazí považujeme za veľký motivačný nástroj pre slovenské spoločnosti, aby kvalitou, inováciami a cenou konkurovali medzinárodným hráčom a uchádzali sa o vojenské zákazky v transparentných súťažiach. Čím úspešnejšie budú naše firmy v medzinárodnej konkurencii, tým viac a lepšie platenej práce dokážu následne poskytnúť obyvateľom našej krajiny.

12/

Fungujúce vojenské spravodajstvo

Len málokto z hrozieb sú viditeľné, bezpečnostné riziká sú väčšinou pred verejnosťou ukryté. Preto považujeme za najvyššiu potrebné, aby sme mali kvalitné vojenské spravodajstvo s vyváženým zameraním na rozvedku a kontrarozvedku. Prioritou musí byť ochrana rezortu a celej Slovenskej republiky pred nepriateľským pôsobením cudzej moci, pred nepravdivou propagandou, kybernetickými útokmi, hybridnými operáciami a prítomnosť extrémizmu v ozbrojených silách.

Hnutie Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti (OĽANO) kladie dôraz na odbornú a zodpovednú alternatívu voči tejto vláde. Aj preto ma mimoriadne teší, že po Rodinnej politike pre Slovensko a reforme „Spoláhliť doprava“, predkladáme verejnosti ďalší komplexný programový dokument: „Zodpovedná a dôveryhodná obrana“.

Obrana je jednou z priorít nášho hnutia. Skúsenosti s desaťročia trvajúcim zločineckým komunistickým režimom ukazujú, že integrácia SR do západných ekonomických a obranno-bezpečnostných organizácií je jedinou reálnou garanciou jej rozvoja a demokratického smerovania.

To ale neznamená, že by sme sa mali uspokojiť s pocitom, že obrana a bezpečnosť našej krajiny sú samozrejmosťou. V súčasnom bezpečnostnom prostredí je dôležité, aby bola Slovenská republika pripravená čeliť rizikám, ktoré ju a jej občanov ohrozujú. Dôležitou úlohou, ktorú v tomto musíme zvládnuť, je obrana štátu.

O to horšie je, že úroveň obranyschopnosti štátu a celkový stav rezortu obrany je dlhodobo smutným príbehom, ktorý sa v tomto volebnom období výrazne zhoršil. Neprimerané sociálne postavenie vojakov a vojačiek, nízka miera naplnenosti vojenských štruktúr, katastrofálny stav infraštruktúry, väčšina techniky po dobe životnosti, neodborná a útočná komunikácia rezortu, ale aj netransparentné konanie predstaviteľov MO SR a množstvo káuz. To je vysvedčenie tejto vlády v rezorte obrany. Následky ponesú príslušníci ozbrojených síl, ale aj občania Slovenskej republiky.

Nechceme však len kritizovať. Sme pripravení zmeniť to. Obranná politika OĽANO, ktorú vám teraz predstavujeme, ponúka víziu, ciele aj riešenia ako túto výzvu naplniť a priniesť zmenu k lepšiemu.

S úctou

Igor Matovič

Milí priatelia,

nevyhnutným predpokladom pre pokojný život a celkovú prosperitu na Slovensku je v prvom rade zachovanie mieru, bezpečnosti, zvrchovanosti, územnej celistvosti a nedotknuteľnosti hraníc. Nemenej dôležitá je však tiež kybernetická obrana, boj s terorizmom, spravodajské úlohy a v neposlednom rade aj asistenčné úlohy ozbrojených síl pri záplavách, snehových kalamitách, požiaroch a iných prírodných katastrofách, alebo aj pri závažných priemyselných haváriách.

Preto je životne dôležité, aby vláda mala stanovenú jasnú víziu pre krajinu aj v oblasti obrany. Musí presne vedieť, aké sú naše dlhodobé priority, ciele a opatrenia pre ich naplnenie. To však v súčasnosti, žiaľ, neplatí. Táto vláda nedokázala predložiť na schválenie parlamentu ani len základné strategické dokumenty našej krajiny – Bezpečnostnú stratégiu SR a Obrannú stratégiu SR. Konanie vládnej koalície bolo nekoordinované až chaotické. Niektorí jej predstavitelia dokonca viackrát spochybnili naše spojenecké záväzky.

Rezort obrany potrebuje zásadnú zmenu. Potrebuje odbornosť, systematickosť, zodpovedný prístup a transparentnosť. Obrana je pre hnutie Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti (OĽANO) prioritným rezortom, a preto prinášame konkrétne riešenia pre zodpovednú a dôveryhodnú obranu, na ktorých sme pracovali spoločne s viac ako dvomi desiatkami súčasných aj bývalých civilných a vojenských odborníkov z oblasti obrany.

Rezort obrany si zaslúži jednoznačne viac ako to, čo doteraz dostával. Musíme spoločne urobiť všetko preto, aby sme skvalitnili procesy, zmodernizovali ozbrojené sily a najmä, aby sme vrátili dôveryhodnosť MO SR, pretože tá sa za posledné roky stratila v opare netransparentnosti, pochybných procesov a verejných obstarávaní. Potrebujeme konečne zodpovednú a dôveryhodnú obranu!

Navrhované riešenia samozrejme nie sú všeliekom. Budeme preto vdáční za akékoľvek konštruktívne podnety zo strany odbornej aj laickej verejnosti. Som však presvedčený, že realizácia toho, čo navrhujeme, by našu obranu posunula zásadne vpred. Vojačky a vojaci, zamestnanci rezortu obrany, analytici mimovládnych a odborných organizácií, predstavitelia akademickej obce, či iní odborníci na obranu, prosím berte tento dokument ako podanú ruku smerom k odbornej diskusii a neváhajte ma v tejto súvislosti kedykoľvek kontaktovať.

S úctou

PhDr. Jaroslav Nad', PhD.

tieňový minister obrany

OBSAH

1.	Úvod	x
2.	Analýza súčasného stavu obrannej politiky SR a jej riziká	x
	Nedostatok vojakov, zastaraná infraštruktúra	x
	Manuál na netransparentnosť a absencia obrannej stratégie	x
	Zlá komunikácia, nedostatočná podpora domáceho obranného priemyslu	x
	Dôležité rozhodnutia sa odkladajú	x
3.	Vízia, ciele a priority rozvoja obrany SR	x
	Vízia	x
	Ciele	x
	Priority	x
4.	Návrhy riešení pre jednotlivé priority	x
	Opatrenia v oblasti vojenskej stratégie a plánovania	x
	Alokácia finančných zdrojov na priority rezortu	x
	Racionalizácia hospodárenia s vojenskou infraštruktúrou	x
	Systémová modernizácia techniky a výzbroje	x
	Personálna stabilita a odbornosť	x
	Vzdelávanie, výcvik a pripravenosť	x
	Vojenské spravodajstvo	x
	Medzinárodné renomé a verejná diplomacia	x
	Prehľad skratiek	x

ÚVOD

1.

Slovenská republika sa z geostrategického hľadiska nachádza vo veľmi citlivej oblasti strednej Európy, ktorá bola v minulosti mnohokrát priestorom mocenských sporov a vojenských konfliktov. Tie neobchádzali ani naše územie a znamenali pre nás pri každej zásadnejšej zmene v mocenskej rovnováhe aj zmenu hraníc či politického zriadenia

Skúsenosti s desaťročia trvajúcim zločineckým komunistickým režimom, vrátane dlhodobej okupácie vojskami Varšavskej zmluvy, politikom po získaní vlastnej štátnosti v roku 1993 jasne ukázali, že integrácia SR do západných ekonomických a obranno-bezpečnostných organizácií je najlepšou garanciou jej rozvoja a demokratického smerovania. Od nášho vstupu do EÚ a NATO v roku 2004 nám tieto organizácie zabezpečujú stabilitu a rozvoj. Naopak, krajiny za hranicami integrovanej Európy sú poznačené nestabilitou a konfliktami. To ale neznamená, že by sme sa mali uspokojiť s pocitom, že obrana a bezpečnosť našej krajiny je samozrejmosťou. Sme naďalej svedkami pokusov vnútorných aj zahraničných aktérov nenáležite ovplyvňovať naše vnútropolitické dianie a zahraničnopolitické smerovanie. Jednotlivci či nezodpovedné záujmové skupiny, vrátane niektorých aj vládnych politických strán, spochybňujú naše členstvo v NATO a EÚ špekuláciami o rôznych formách neutrality. Nezodpovedne tak ignorujú dianie a osudy krajín v našom susedstve, ktoré sa pokúsili ísť touto cestou.

V súčasnom bezpečnostnom prostredí je dôležité, aby bola Slovenská republika pripravená čeliť rizikám, ktoré ju a jej občanov ohrozujú. Dôležitou súčasťou komplexu úloh, ktoré musíme v tomto kontexte zvládnuť, je obrana štátu.

ANALÝZA SÚČASNÉHO STAVU OBRRANNEJ POLITIKY SR A JEJ RIZIKÁ

2.

Obrana Slovenskej republiky a jej občanov je v súčasnosti v rukách politickej strany (SNS), ktorá dlhodobo spochybňuje jasné prozápadné smerovanie našej krajiny. Jej pôsobenie sa nebezpečne prejavuje v mnohých aspektoch vnútorného života ministerstva obrany. Prepúšťania alebo „dobrovoľné“ odchody úradníkov či profesionálnych vojakov, vrátane tých najvyššie postavených, z dôvodu ich frustrácie, ale nezriedka i kvôli prejavu svojich názorov či praktických krokov, podporujúcich členstvo SR v NATO či EÚ, je žiaľ veľmi časté. **Rezort tak prichádza o najlepších odborníkov.**

Neplnenie si našich záväzkov v NATO je už smutným štandardom. Prebiehajú oficiálne aj neoficiálne rokovania s predstaviteľmi ruskej vlády či obranného priemyslu. Ich cieľom je realizácie obranných kontraktov, a tým predĺženia závislosti Ozbrojených síl SR na ruskej technike. Takéto rokovania sú už len odrazom nebezpečných a nezodpovedných záujmov oligarchických skupín v pozadí Slovenskej národnej strany.

Nedostatok vojakov, zastaraná infraštruktúra

Dlhoročná ignorancia a odkladanie problémov, napĺňanie politických záujmov na úkor odborných opatrení, spoločne s nesystémovými krokmi a nákupmi, doviedli naše ozbrojené sily do kritického stavu. **Vyššie 90% techniky je po dobe životnosti** a situácia sa napriek niektorým akvizíciám nezlepšuje. Aktuálna **naplnenosť personálu je na úrovni približne 75%,** no v niektorých bojových útvaroch je to dokonca menej ako 40%. Vojakom chýba približne polovica ich základného výstroja a vybavenia. Veľmi podobná je situácia v oblasti zásob náhradných dielov. Vojaci síce cvičia o niečo častejšie ako v minulosti, ale je to najmä vďaka podpore a iniciatívam NATO, EÚ a osobitne USA, ktoré takéto aktivity spolufinancujú.

Vojenská infraštruktúra je vo väčšine prípadov výrazne poškodená, morálne aj technicky zastaraná, ekologicky a energeticky problematická a nevhodná pre plnenie úloh OS, vrátane podpory našich spojencov. **Kombinácia nízkej personálnej naplnenosti, zastareného vojenského materiálu a nebojaschopnej techniky, kritického stavu zásob, ale aj nedostatočného výcviku, robí Ozbrojené sily SR sily nepripravené na operačné použitie.** Z toho dôvodu **dochádza k ohrozeniu plnenia ich základných úloh,** ktoré sú jasne stanovené Ústavou Slovenskej republiky a súvisiacou legislatívou.

Nedostatočné materiáľno-technické vybavenie, ako aj sociálne postavenie vojakov a zamestnancov rezortu obrany, nadmerné byrokratické zaťaženie, všadeprítomná netransparentnosť, či neodborné a arogantné zasahovanie nominantov strany, ktorá je zodpovedná za rezort obrany, sa odzrkadľuje aj na nízkom záujme verejnosti o povolanie vojaka. Dokladujú to nelichotivé počty záujemcov o dobrovoľnú vojenskú službu či aktívne zálohy, ktoré sa pohybujú na úrovni niekoľkých desiatok jednotlivcov ročne. **Nelichotivá je tiež situácia vo vojenskom školstve**, ktoré nezodpovedá potrebám rezortu obrany. Stredné vojenské školstvo bolo zrušené bez náhrady a citelne chýba pri budovaní kvalitného personálu. Vojenské vysoké vzdelávanie bolo zredukované na Akadémiu ozbrojených síl M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši, pričom veľa dôležitých študijných odborov bolo zrušených bez náhrady. Napriek snahe získavať odborníkov na nedostatkové spôsobilosti z civilného sektora, nie je kvalita poskytnutého vzdelania vždy dostatočná.

Manuál na netransparentnosť a absencia obrannej stratégie

Slovenská republika nemá od roku 2005 Národnou radou SR schválené základné strategické bezpečnostné dokumenty, vrátane Obrannej stratégie SR. Tá by jasným spôsobom definovala základné záujmy, popísala výzvy a hrozby, ktorým čelíme. Na základe toho by sa potom nastavila koherentná obranná politika. O stave plánovania v obrane svedčí aj skutočnosť, že ani jednu z množstva vízií a dlhodobých plánov sa Ministerstvu obrany SR nepodarilo naplniť. To platí aj o aktuálnom, v roku 2017 vládou SR schválenom, **Dlhodobom pláne rozvoja obrany s dôrazom na výstavbu a rozvoj Ozbrojených síl SR s výhľadom do roku 2030**. V dokumente sa predpokladá zásadný nárast výdavkov na obranu na deklarované 2% HDP. Definujú sa v ňom tiež priority v modernizačných projektoch, stanovené rezortom obrany. To je samo o sebe pozitívne. Realita však už po niekoľkých mesiacoch jeho platnosti ukázala, že **tento dokument je rozpočtovo nereálny a nepokrýva množstvo kriticky dôležitých oblastí**. Jeho ďalšie využitie ako strategického plánovacieho dokumentu v rezorte, by preto bez výrazných zmien postupne viedlo k zásadným problémom a k celkovej nefunkčnosti systému.

Súčasná vláda, napriek deklarovaným plánom a víziám v oblasti modernizácie ozbrojených síl a potrebnej infraštruktúry, **nedokázala dotiahnuť do konca ani**

jeden zo zásadnejších projektov v oblasti pozemných síl. Hoci MO SR ako svoju najvyššiu prioritu deklaruje vybudovanie ťažkej mechanizovanej brigády, realita modernizačných projektov to nereflektuje. **Projekt bojových obrnených vozidiel 8x8 za približne 400 miliónov eur je známy ako manuál na netransparentnosť.** Tak z hľadiska obsahového, ako aj procesného. Pre tieto problémy doposiaľ nebol schválený vo vláde a jeho budúcnosť v tomto volebnom období je otázná. **Projekt bojových obrnených a viacúčelových taktických vozidiel 4x4 za takmer 800 miliónov eur sa po troch rokoch príprav a rokovaní dostal v podstate na samotný začiatok** a plánovaný medzinárodný tender tak už s vysokou pravdepodobnosťou nebude touto vládou vyhodnotený. **Nákup samohybných húfnic Zuzana síce koncom roka 2018 schválila vláda, ale podozrenia z netransparentného a značne predraženého procesu akvizíciu komplikujú a je otázne, ako nakoniec skončí.** Pásová technika, ktorá by mala byť jadrom práve spomínanej ťažkej mechanizovanej brigády, sa v tomto volebnom období dostala na vedľajšiu koľaj. **Stav techniky, ale aj infraštruktúry v pozemných silách, teda ostáva naďalej kritický.**

Vo vzdušných silách je situácia lepšia, aj keď zďaleka nie ideálna. Minulá vláda zazmluvnila nákup viacúčelových vrtulníkov vyššej triedy Sikorsky UH-60M BlackHawk. Nezazmluvnila však potrebnú výbavu, preto je možnosť využitia týchto vrtulníkov obmedzená a situácia si bude vyžadovať značné dodatočné investície. Počas tejto vlády **nominanti SNS na ministerstve obrany po množstve neštandardných krokov rozhodli o nákupe 14ks taktických stíhacích lietadiel Lockheed Martin F16 Block 70, ktorých akvizičná cena vrátane potrebnej logistiky na prvých desať rokov bude vysoko prevyšovať dve miliardy eur.** Pri úvahe o finančnej udržateľnosti tohto kroku treba pripočítať aj pokračovanie vo využívaní ruských stíhacích lietadiel MiG-29 na minimálne štyri ďalšie roky, s odhadovanými nákladmi vo výške približne 200 miliónov eur. **Zásadné problémy majú vzdušné sily s obstaraním nových 3D rádiolokátorov, ktoré by nahradili existujúce radary P-37 sovietskeho pôvodu s dávno prekročenou technickou životnosťou.** Prebiehajúci medzinárodný tender bol počas tohto volebného obdobia nepochopiteľne zrušený a stagnácia a najmä netransparentnosť procesu akvizície vážne ohrozuje obranschopnosť Slovenskej republiky.

Zlá komunikácia, nedostatočná podpora domáceho obranného priemyslu

Komunikácia rezortu obrany voči politickým partnerom, vrátane opozície, médií, expertnej komunity, ale aj voči verejnosti, je bezpochyby najhoršia v histórii samostatného Slovenska. Absentujúca strategická komunikácia o úlohách Ozbrojených síl SR, o našom členstve v NATO a EÚ, či o bezpečnostných výzvach a hrozbách pre SR, je doslova hazardom s bezpečnosťou Slovenska a jeho obyvateľov. **Neúspešné a neatraktívne marketingové aktivity, dokonca nezriedka s jasným politickým podtextom, nemôžu napomôcť v problémoch s rekrutáciou.** Skôr naopak. Smutný obraz, v ktorom sa komunikácia rezortu obrany nachádza, dokresľujú tiež selektívne odpovedanie len niektorým médiám, zákaz komunikácie uniformovaných príslušníkov s médiami, ktoré je vo svete bežné a veľmi potrebné, bezobsažné a osobné útoky voči analytikom alebo opozičným politikom, či dokonca voči vlastnému štátnemu tajomníkovi.

Viac ako problematická je tiež spolupráca rezortu obrany so slovenským obranným a bezpečnostným priemyslom, **keďže MO SR nebolo schopné podpísať so Združením obranného a bezpečnostného priemyslu SR ani len základné memorandum o spolupráci,** ktoré predchádzajúce vlády štandardne podpisovali. **Namiesto všeobecnej podpory domáceho obranného priemyslu, ktorá je štandardom a realitou všade vo svete, sa dnes štátne zákazky pridelujú účelovo a prihrávajú sa firmám spriazneným oligarchickým skupinám v pozadí vládnych strán.** Predstavitelia vlády tiež nedostatočným spôsobom podporujú slovenský obranný priemysel v zahraničí. Chýbajúci vládny lobing zo strany premiéra, ale najmä ministra obrany, je častokrát dôvodom, že slovenské firmy, napriek porovnateľnej kvalite a nižšej ponúkanej cene, sú v medzinárodných tendroch neúspešné.

Problémom je tiež **neprehľadný systém fungovania a financovania vojenského spravodajstva,** ktoré sa dostáva do pozornosti viac svojimi kauzami, ako reálnymi výsledkami. Otázna je jeho skutočná úloha v boji proti neprimeraným aktivitám zahraničných aktérov, hybridným hrozbám či extrémizmu v ozbrojených silách.

Dôležité rozhodnutia sa odkladajú

Neprofesionálny, neodborný a výrazne spolitizovaný prístup nominantov SNS vo vedení ministerstva obrany má za následok realizáciu nesystémových krokov, chýbajúcu konkrétnu víziu a najmä odkladanie dôležitých rozhodnutí, ktoré sa netýkajú len modernizácie hlavných zbraňových systémov, ale aj neefektívnej a poddimenzovanej starostlivosti a záujmu o vojenský, ale aj civilný personál. To sa prejavuje v znižovaní obranyschopnosti Slovenskej republiky. Z našich ozbrojených síl sa postupne vytráca nielen technické zabezpečenie a potrebná infraštruktúra, ale aj kvalitný personál, klesá morálka a hrdosť na príslušnosť v ozbrojených silách. Kvôli netransparentným procesom a katastrofálnej komunikácii rezortu obrany sa stráca aj úcta verejnosti k ozbrojeným silám, najmä však k ministerstvu obrany.

VÍZIA, CIELE A PRIORITY ROZVOJA OBRANY SR

3.

Vízia

Zodpovedné členstvo v EÚ a NATO

Slovenská republika je súčasťou euroatlantického priestoru. Našou prioritou musí byť **zodpovedné členstvo v EÚ a NATO ako najlepšej alternatívy pre ďalší rozvoj, bezpečnosť a stabilitu** našej krajiny. Preto by sme sa mali na rozvoji oboch týchto organizácií podieľať nielen rečami, ale najmä skutkami. A práve v tom zohrávajú Ozbrojené sily Slovenskej republiky nezastupiteľnú úlohu.

Primárnym záujmom Ozbrojených síl SR musí byť **komplexne premyslená modernizácia v súlade so systémom obranného plánovania Severoatlantickej aliancie**. Konkrétne ciele nám NATO nevnučuje, stanovujeme si ich my v konzultácii so všetkými ostatnými členskými krajinami a predstaviteľmi NATO. Ich zodpovedné splnenie nie je preto len naším záväzkom, ktorým sa chceme pochváliť v Bruseli alebo vo Washingtone. Je to predovšetkým vyjadrenie záujmu o reálne posilnenie schopností a spôsobilostí OS SR v oblastiach, v ktorých to najviac potrebujú.

Personál, či už vojenský alebo civilný, musí byť vzdelaný, odborne a charakterovo vysoko zdatný, jazykovo vybavený, so skúsenosťami z pôsobenia v medzinárodných organizáciách a štruktúrach, aby dokázal nielen presadzovať záujmy a pozície SR v medzinárodnom prostredí. Ale najmä, aby vedel aplikovať získané skúsenosti na uskutočnenie potrebných opatrení v prospech Slovenskej republiky a jej ozbrojených síl.

Infraštruktúra rezortu obrany musí poskytovať vhodné podmienky na plnenie úloh príslušníkov OS SR a jednoznačne spĺňať parametre nášho členstva v NATO a z toho vyplývajúcich operačných potrieb. Je nemysliteľné, aby na našich vojenských letiskách nedokázali pristávať lietadlá s vojakmi z členských krajín NATO či EÚ a aby naše základne nedokázali poskytnúť adekvátne zabezpečenie spojeneckým jednotkám, keď to budeme potrebovať, či aby naše muničné sklady nesplňali nielen logistické, ale ani bezpečnostné podmienky. Nehovoriac o tom, že je nepredstaviteľné, aby personál v rezorte obrany pracoval v hygienicky nevyhovujúcich podmienkach, alebo aby mestá a obce v miestach vojenských základní OS SR vyzývali MO SR, aby sa postaralo o budovy svojich kasární, pretože ohrozujú ich obyvateľov a návštevníkov.

Komplexné a priame zhodnotenie stavu obrany štátu, je v krajinách NATO a EÚ štandardným a transparentným prostriedkom verejnej diplomacie, ktorý

prispieva k posilňovaniu dôvery občanov v ozbrojené sily, pričom cieľom je primárne informovať verejnosť a politických predstaviteľov o potrebách a problémoch štátu v oblasti obrany, rovnako ako o optimálnych riešeniach. Verejnosť a politickí predstavitelia následne dokážu lepšie pochopiť alokáciu financií v rámci obranného rozpočtu.

Ciele

Aké chceme ozbrojené sily?

Ozbrojené sily SR prešli od roku 1993 viacerými kolami zásadných a náročných reforiem, ich výsledky sú však zmiešané. Z toho dôvodu je potrebné konečne nastaviť systém a procesy tak, aby rezort obrany prierezovo, udržateľne a zodpovedajúco plnil úlohy, ktoré sú nielen v plnom súlade s legislatívou, ale ktoré od neho očakávajú občania štátu, a tiež naši spojenci v NATO a partneri v EÚ.

Nevyhnutným základom preto musí byť priebežné plnenie tzv. Cieľov spôsobilostí, ktoré si Slovenská republika stanovuje v pravidelných intervaloch na základe odborných diskusií s NATO a jej členskými krajinami tak, aby ich napĺňanie zásadným spôsobom skvalitnilo naše ozbrojené sily. **V súčasnosti je to najmä vybudovanie ťažkej mechanizovanej brigády.** Po nadobudnutí jej plnej operačnej spôsobilosti by mala byť zásadným pozitívnym prvkom pre zvýšenie našej schopnosti brániť sa samostatne a tiež spoločne s ostatnými členmi NATO. **Materiálne, personálne a finančné zdroje, ktoré sú k dispozícii, nemôžu byť tak, ako je tomu v súčasnosti, premrhané na netransparentné a najmä zbytočné projekty, ktorých jediným cieľom je uspokojiť firmy a jednotlivcov s napojením na vládnu garnitúru.** Musí byť v našom celospoločenskom záujme, aby sme konečne splnili cieľ, ktorý si SR stanovila už pred rokmi – **vybudovať moderné, agilné, interoperabilné a najmä funkčné ozbrojené sily, ktoré si budú spoľahlivo plniť všetky svoje úlohy.**

Priority

Na splnenie tohto cieľa potrebujeme nielen obstarávať novú, či modernizovať existujúcu techniku alebo budovať a opravovať obrannú infraštruktúru. Musíme tiež riešiť personálne výzvy a problémy, ktoré sú akútne, vrátane sociálneho a spoločenského postavenia vojakov a vojačiek. Ozbrojené sily musia postupne získať

alebo skvalitniť viaceré spôsobilosti, aby spĺňali základné kvalitatívne parametre pre moderné ozbrojené sily, adekvátne pre 21. storočie a súčasné geopolitické nastavenie. Aké teda chceme ozbrojené sily?

- 1/ **Flexibilnejšie, odolnejšie a údernejšie.** Musia byť schopné rýchleho nasadenia a udržateľného pôsobenia v rôznych podnebných pásmach či geografických zónach a v mnohonárodných formáciách. Zároveň však musia plniť aj úlohy domáceho krízového manažmentu. To si vyžiada nielen investície do modernizácie techniky, ale aj do spravodajstva, logistiky a kybernetických spôsobilostí. Zároveň bude potrebné nastaviť novú kultúru procesov, obranného plánovania a decentralizácie rozhodovania, čo umožní preniesť väčšiu zodpovednosť na nižšie úrovne velenia a riadenia. Jedným z predpokladov bude nastavenie automatizácie rozhodovacích procesov v čo najefektívnejšom a najrýchlejšom čase.
- 2/ **Kvalitnejšie vycvičené, pripravenejšie, nasaditeľnejšie.** Musia byť schopné lepšie a spoľahlivejšie plniť ústavné úlohy, ako aj úlohy vyplývajúce z nášho členstva v EÚ a NATO. Predpokladom je zvýšenie ich pripravenosti a nasaditeľnosti, čo si popri intenzívnejšom výcviku a zladovaní interoperability so spojencami, vyžiada aj logistickú prípravu a doplnenie potrebných a dlhodobo chýbajúcich zásob.
- 3/ **Kooperatívnejšie a transparentnejšie.** Potrebujeme na národnej a medzinárodnej úrovni nastaviť spoluprácu s partnermi z oblasti bezpečnostného sektora, akademickej obce a obranného priemyslu, ktorí by sa podieľali na tvorbe nových koncepcií a zavádzania moderných technológií. Pre geograficky malú a otvorenú krajinu, akou je Slovensko, je dôležité vytvoriť podmienky pre dôveryhodnú spoluprácu so spojencami a podporu hostiteľskej krajiny v prípade krízy alebo vojny. Transparentnosť voči verejnosti, ale aj voči spojencom a partnerom, musí byť absolútnou samozrejmosťou.

Aby sme dokázali naplniť našu predstavu o kvalitných ozbrojených silách, **je potrebné definovať základné systémové rámce a opatrenia**, ktoré sú nevyhnutné pre ich predpokladanú funkčnosť:

- 1/ **Koordinácia velenia a riadenia.** Aby Ozbrojené sily SR mohli čeliť novým výzvam komplexného bojového prostredia, musia byť jednotlivé vojenské domény úzko prepojené a schopné konať v súčinnosti. Pozemné sily musia byť schopné koordinovať svoje operácie so vzdušnými silami, prieskumnými jednotkami, za palebnej podpory a ochrany pred kybernetickými hrozbami. Zároveň musia byť interoperabilné so svojimi spojencami v prípade medzinárodných operácií.
- 2/ **Reforma veliteľskej štruktúry.** Na to, aby sme mali funkčné ozbrojené sily, bude potrebné uskutočniť reformu veliteľskej štruktúry, ktorá vytvorí priestor pre rýchlejšie a flexibilnejšie reakcie na neustále sa meniace bezpečnostné prostredie a výzvy (kybernetické hrozby, terorizmus, atď.). Potrebujeme zosúladiť operačné domény so štruktúrou operačných domén NATO a popri vzdušných a pozemných silách vytvoriť samostatné veliteľstvá pre špeciálne sily a kybernetickú obranu. Týmto krokom sa odstráni prebytočná byrokratická záťaž a vytvorí sa lepší priestor pre zvládanie nových výziev a hrozieb.
- 3/ **Transparentná a systémová modernizácia.** Kľúčové je zamerať sa na tie modernizačné projekty, ktoré budú smerovať k zvýšeniu bojaschopnosti OS SR a k plneniu medzinárodných záväzkov. Modernizácia musí byť transparentná, s jasne nastavenými otvorenými procesmi a s cieľom vytvárania férovej súťaže potencionálnych dodávateľov. Musí byť nastavená systematicky a v súlade s kvalitným obranným plánovaním. Zapojenie domáceho obranného a bezpečnostného priemyslu do modernizácie OS SR musí byť prioritou pre každú zodpovednú vládu, keďže okrem jasných ekonomických výhod pri zamestnávaní ľudí a pri daňových príjmoch pre štát má aj dôležitý význam z hľadiska bezpečnosti dodávok počas krízových situácií. Naopak, bude potrebné preskúmať a podľa možnosti tiež prehodnotiť podozrivé a netransparentné projekty, ktoré boli v ostatných rokoch zrealizované alebo pripravované. V jednotlivých oblastiach a doménach ozbrojených síl predpokladáme nasledovné **modernizačné priority**:
 - a/ **Pozemné sily:** Hlavným cieľom je vybudovanie ťažkej mechanizovanej brigády, ku ktorej sme sa zaviazali ešte v roku 2017 v kontexte nových hrozieb a zmeneného bezpečnostného prostredia v Európe, a to do

roku 2026. Projekt bojového obrneného vozidla 8x8 je potrebné prenameniť tak, aby bol v súlade s reálnymi potrebami OS SR a zároveň bol využiteľný pri budovaní ťažkej brigády. Projekt bojových obrnených a viacúčelových taktických vozidiel 4x4 je potrebné zrealizovať najmä z hľadiska predpokladanej nákladovosti. Ušetrené finančné prostriedky by mali smerovať do budovania tankového práporu.

- b/ **Vzdušné sily:** Úlohou je, aby sa modernizácia vzdušných síl nezastavila len na obmene stíhacieho letectva a pri nákupe prvej časti viacúčelových vrtulníkov. Okrem potrebného dovybavenia vrtulníkov UH-60M Black Hawk potrebujeme akvizíciu ďalších minimálne 9 vrtulníkov na priority transportné úlohy. Potrebná je tiež akvizícia podzvukových cvičných stíhacích lietadiel ako náhrady za dosluhujúce lietadlá L-39. Zavedenie nových 3D rádiolokátorov musí byť prioritou, keďže súčasný kritický stav starých, neustále sa kaziacich rádiolokátorov P37, je reálnym rizikom pre obranyschopnosť SR. Jednou z prioritných oblastí modernizácie vzdušných síl v budúcnosti budú tiež investície do sofistikovaných bezpilotných technológií, systémov na detekciu a elimináciu dronov a tiež do elektronických senzorov, ako aj do systémov protivzdušnej obrany.
- c/ Dodatočné investície bude nevyhnutné smerovať do **špeciálnych síl** a do **informačných technológií**. Dôraz bude potrebné kladť aj na boj proti **hybridným hrozbám** a na ochranu pred cieľenými dezinformačnými aktivitami destabilizujúcimi našu spoločnosť.
- 4/ **Inovatívne budovanie spôsobilostí.** Modernizačné procesy či akvizície na národnej úrovni sú len jednou z ciest smerujúcich k budovaniu spôsobilostí OS SR. Tou druhou sú bilaterálne alebo multilaterálne aktivity v rámci nášho členstva v NATO, EÚ či V4. Keďže úspešnosť takýchto viacnárodných projektov je na Slovensku takmer nulová, zámerom by malo byť vytvorenie priestoru pre spoluprácu so súkromným sektorom, ktorý dokáže prísť s novými a inovatívnymi nápadmi a riešeniami prínosnými nielen pre Slovenskú republiku, ale aj pre budovanie obranných spôsobilostí v rámci celej EÚ a tiež v NATO. Výskum a vývoj by mal byť sústredený prevažne na moderné technológie, autonómne systémy, robotov, umelú inteligenciu, digitalizáciu či nanotechnológiu. Čím viac bude ministerstvo obrany schopné podporiť spoluprácu s takýmito

firmami, tým väčšiu pridanú hodnotu vo forme modernejšej technológie to môže priniesť do ozbrojených síl.

- 5/ **Skvalitnenie a motivácia personálu.** Je potrebné nielen reálne zabezpečiť výzbroj a výstroj vojačiek a vojakov, ale predovšetkým komplexne riešiť ich kariérny systém, rast ich odbornosti, motivačné faktory vrátane sociálneho systému či spoločenský status. Personál musí byť motivovaný, vzdelaný, odborný a vycvičený. Len vtedy bude jeho výkon adekvátny. Následne sa potom od nich očakáva profesionálny prístup a oddanosť službe vlasti.
- 6/ **Zodpovedajúca infraštruktúra.** Základne pozemných aj vzdušných síl, kasárne, muničné sklady, ale tiež administratívne budovy rezortu obrany potrebujú výrazné investície, ktoré ich dostanú na potrebnú úroveň adekvátnu pre 21. storočie a zároveň vytvoria plnohodnotné pracovné prostredie pre vojakov a zamestnancov rezortu. Namiesto špekulácií s pre štát nevýhodným prevodom jeho majetku do rúk súkromných osôb, musí byť našim zámerom zaviesť koncepčnosť a efektívne využívanie infraštruktúry rezortu obrany. Potrebujeme výrazné investície zo štátneho rozpočtu, zo súkromných zdrojov, ale aj od zahraničných partnerov buď v rámci bilaterálnej spolupráce s našimi spojencami, alebo v rámci iniciatív NATO či EÚ. Na druhej strane je dôležité vykonať systémovú racionalizáciu, ktorá bude reflektovať veľkosť a potreby našich ozbrojených síl.
- 7/ **Moderné vojenské školstvo.** Je potrebné výrazne skvalitniť odborné, personálne aj administratívno-technické zázemie na Akadémii ozbrojených síl a zamerať sa okrem denného vysokoškolského štúdia aj na skvalitnenie odborného kariérneho vzdelávania, ako pre vojakov, tak pre civilných zamestnancov rezortu a tiež všeobecne štátnej a verejnej správy. Rovnako, široká medzinárodná spolupráca akademických inštitúcií, vrátane spoločných vedeckých projektov a výmeny študentov aj odborného personálu, v rámci Slovenskej republiky, ako aj s našimi spojencami a partnermi, je nevyhnutným predpokladom pre skvalitnenie vzdelávania. V rámci rozvoja stredného vojenského vzdelávania by mohla byť cestou spolupráca s minimálne jednou strednou školou, ktorá by pravidelne otvárala „vojenské triedy“.

- 8/ **Kvalitné vojenské spravodajstvo.** Kvalitné vojenské spravodajstvo je, najmä v súčasnom komplikovanom geopolitickom období plnom bezpečnostných výziev, mimoriadne dôležitou spôsobilosťou v rezorte obrany. Víziou je vyvážené zameranie na rozvednu aj kontrarozvednu oblasť. Zameranie činnosti by malo smerovať primárne na ochranu rezortu obrany a celej Slovenskej republiky pred nepriateľským pôsobením cudzej moci, najmä formou spravodajských operácií, ale tiež prostredníctvom nepravdivej propagandy, kybernetických útokov a iných foriem hybridných operácií. Zvýšený záujem by mal byť sústredený aj na prítomnosť extrémizmu v ozbrojených silách a tiež na pôsobenie polovojenských organizácií v Slovenskej republike.

NÁVRHY RIEŠENÍ PRE JEDNOTLIVÉ PRIORITY

4.

Nižšie uvedené riešenia nepredstavujú kompletný zoznam návrhov, ale skôr výber tých najhlavnejších, na ktorých sa zhodla široká skupina odborníkov s dlhoročnými skúsenosťami z pôsobenia v rôznych oblastiach rezortu obrany a ozbrojených síl. Navrhované opatrenia by mali priniesť dlhodobu potrebný posun k transparentnému, otvorenému a najmä fungujúcemu rezortu obrany a tiež k funkčným, lepším, schopnejším a modernejším ozbrojeným silám.

Opatrenia v oblasti vojenskej stratégie a plánovania

O základných obranných a bezpečnostných otázkach sa nesmie politikárčiť, ale musí sa konať v najlepšom záujme Slovenskej republiky a jej občanov. Široká dohoda parlamentných strán, bez ohľadu na to, či pôsobia v koalícii alebo v opozícii, na základných obranných prioritách a modernizačných programoch, by bola dôležitým prvkom pre stabilizáciu systému a realizáciu strategických rozhodnutí. Týmto krokom by sa zabezpečil riadny, efektívny a dlhodobý rozvoj obrany Slovenskej republiky.

V oblasti stratégií a plánovania preto navrhujeme:

- 1/ **Pripraviť nové základné strategické dokumenty:** Bezpečnostnú stratégiu SR a Obrannú stratégiu SR, ktoré budú bezodkladne schválené vládou SR a následne aj NR SR.
- 2/ **Vypracovať nový Dlhodobý plán rozvoja rezortu obrany** (nielen OS SR, ako je tomu v súčasnosti), ktorý bude na jednej strane odrážať rozpočtovú realitu a na strane druhej už schválené veľké modernizačné projekty a ďalšie požiadavky kladené na zvýšenie obranyschopnosti SR. Tento plán bude zároveň adekvátne reflektovať prijaté dôležité plánovacie dokumenty, ako sú napríklad Ciele spôsobilostí NATO. Efektívne plnenie dlhodobého plánu si vyžaduje spracovanie jeho strednodobého a ročného rozpracovania, ktoré budú detailnejšie odrážať zámery projektov a harmonogram ich realizácie. Národné obranné plánovanie jednoznačne previazať s obranným plánovaním NATO. Bude sa vyhodnocovať v súlade s plánovacím procesom Aliancie (NDPP). Týmto sa zabezpečí lepší prehľad o stave rezortu obrany, prioritizácia úloh a tiež potrieb z hľadiska tak infraštruktúry, ako aj modernizačných projektov.

- 3/ **Odstrániť neopodstatnené a prehnané utajovanie stavu OS SR a rezortu ako celku pred verejnosťou.** Tým sa zabezpečí lepšia informovanosť laickej aj odbornej verejnosti o reálnych potrebách a z toho vyplývajúca väčšia transparentnosť využívania finančných prostriedkov. S väčšou informovanosťou sa zvýšia aj možnosti kontroly zo strany opozície a laickej a odbornej verejnosti. Obrana nie je záležitosťou len jednej vládnej strany.
- 4/ **Zosúladiť operačné domény OS SR so štruktúrou operačných domén NATO** a popri vzdušných a pozemných silách vytvoriť samostatné veliteľstvá pre špeciálne sily a kybernetickú obranu. V tomto kontexte zosúladiť aj strategické dokumenty, plánovanie, modernizáciu, ako aj finančné a zdrojové zabezpečenie.
- 5/ Zaviesť záväzný, inkluzívny a dovnútra rezortu obrany **transparentný mechanizmus spracovania dokumentov** (strategických, koncepčných a plánovacích) s účasťou predstaviteľov všetkých relevantných zložiek rezortu, vrátane generálneho štábu a analytickej jednotky Hodnota za peniaze, ktorej výstupy budú brané do úvahy ako zásadné vstupy do rozhodovacieho procesu. Navyše, všade tam, kde to bude z hľadiska ochrany utajovaných skutočností možné, je potrebné vtiahnuť do prípravy dokumentov aj profesné a mimovládne organizácie, ako aj akademickú obec.
- 6/ **Aktualizovať zákony o bezpečnosti, o obrane a o ozbrojených silách** tak, aby reflektovali zmeny bezpečnostného prostredia a súčasné požiadavky na ozbrojené sily, vrátane zapojenia OS SR do vznikajúcich možností vojenskej mobility a do síl rýchlej reakcie NATO a EÚ. Upraviť obrannú legislatívu tak, aby boli jasne definované procesy predkladania strategických dokumentov a modernizačných plánov na schvaľovanie vládou, výbormi NR SR a plénom NR SR.
- 7/ **Urýchlene schváliť Koncepciu bezpečnostného systému SR, s cieľom zvýšiť schopnosť štátu adekvátne reagovať na krízové situácie.** Proces strategického hodnotenia obrany SR pevne zakotviť v praxi ako periodicky sa opakujúci mechanizmus hodnotenia bezpečnostného prostredia, prehodnocovania dlhodobých cieľov

obrannej politiky štátu a dlhodobého smerovania rozvoja obrany štátu a ozbrojených síl. Výstup z procesu strategického hodnotenia obrany – Bielu knihu o obrane SR – predkladať na schválenie v NR SR s ambíciou dosiahnuť politický konsenzus o hlavných otázkach obrany štátu presahujúcich mandát jednej vlády.

- 8/ **Pravidelne spracúvať a aktualizovať strednodobý plán pôsobenia OS SR v zahraničných operáciách a misiách** tak, aby zohľadňoval politické záujmy SR, rozvoj spôsobilostí OS SR, dodržiavanie záväzkov voči medzinárodným zoskupeniam, ktorých je SR členom, aktuálne vojenské možnosti OS SR a bol základom pre zodpovedné finančné plánovanie pôsobenia OS SR v zahraničí.

Alokácia finančných zdrojov na priority rezortu

Historický nárast výdavkov na obranu, v súčasnosti plánovaný na úroveň 2% HDP (z toho minimálne 20% určených na modernizáciu) v roku 2022, by mal zabezpečiť adekvátne zdroje, ktoré by mali pomôcť skvalitniť obranné spôsobilosti SR. Predpokladom je však to, že tieto zdroje budú, na rozdiel od súčasnosti, vynakladané efektívne a transparentne.

Vo finančnej oblasti preto navrhujeme:

- 9/ **Garantovať ústavným zákonom obranný rozpočet na úrovni najmenej 2% HDP**, aj po roku 2022. Takéto rozhodnutie bude vychádzať z našich opakovane potvrdených medzinárodných záväzkov, reflektovať reálne potreby slovenskej obrany a bude prejavom zodpovedného konania voči bezpečnosti a obrane Slovenskej republiky a jej občanov. Zvýšiť transparentnosť v informovaní o výdavkoch v rezorte obrany ako smerom k verejnosti a médiám, tak aj smerom k našim spojencom v NATO a EÚ.
- 10/ **Podpísať širokú politickú dohodu (Obrannú zmluvu) s relevantnými koalíčnymi aj opozičnými politickými stranami o mechanizme financovania obrany**, ktorý bude zaručovať udržanie výdavkov na obranu, ktoré vytvoria predvídateľný rámec zabezpečujúci rozvoj obrany SR aj do budúcnosti. To zabezpečí tiež dodržanie stanovených úloh a naplnenie strategických plánov rozvoja obranyschopnosti SR a naplní záväzky v rámci kolektívnej obrany.

- 11/ Každoročne predkladať záväzný plán obstarávania zákaziek s výhľadom na ďalšie tri roky, vrátane jeho finančného krytia. Udržať výhľad plánovania finančných výdavkov na úrovni 6 rokov v záujme umožnenia dlhodobého plánovania modernizačných projektov.
- 12/ Zabezpečiť finančné zdroje pre potreby kvalitnejšieho výcviku a pre operačné nasadenie príspevkov OS SR do síl rýchlej reakcie NATO a EÚ. Skrátiť a spružniť cyklus plánovania výcviku s cieľom presnejšieho určenia potrieb a komodít na daný výcvik. V tejto súvislosti zaviesť systém decentralizácie obstarávania na vojenské útvary hlavne so zameraním na komerčne dostupné komodity nevojenského charakteru a nízkej hodnoty.
- 13/ Zaviesť pravidelné stretnutia členov Výboru pre financie a rozpočet NR SR a Výboru pre obranu a bezpečnosť NR SR s funkcionári Ministerstva obrany SR a Ozbrojených síl SR s cieľom oboznámenia sa s prioritami a plánmi rezortu obrany.

Racionalizácia hospodárenia s vojenskou infraštruktúrou

Napriek postupnému znižovaniu rozsahu obrannej infraštruktúry, tá naďalej ostáva neadekvátne. Na jednej strane je v majetku rezortu obrany množstvo zbytočných zariadení, ktoré boli budované na ozbrojené sily až 3-krát väčšie ako sú tie súčasné a starostlivosť o ktoré je pre rezort mimoriadne náročná.

Na druhej strane rezortu chýba množstvo potrebnej infraštruktúry pre zabezpečenie súčasných úloh OS SR, vrátane podpory pôsobenia spojencov na území SR v prípade potreby. Pred ďalšou racionalizáciou je potrebné zabezpečiť majetkovoprávne vysporiadanie nevyužívanej a opustenej infraštruktúry jej dlhodobým prenájomom, predajom alebo bezodplatným prevodom. Takto sa zabezpečí šetrenie prostriedkov na jej udržiavanie. Ušetrené zdroje je potrebné investovať do opráv existujúcej a zabezpečenia chýbajúcej infraštruktúry. Taktiež je potrebné venovať pozornosť doriešeniu stále otvorených otázok v súvislosti s fungovaním príspevkových a rozpočtových organizácií rezortu obrany.

V oblasti infraštruktúry preto navrhujeme:

- 14/ **Zastaviť plytvanie prostriedkov na infraštruktúru** so zameraním na taký počet zariadení, ktoré budú plniť reálne požiadavky rezortu obrany. Tie následne postupne opravovať a modernizovať. Zároveň intenzívne hľadať prieniky s inými rezortmi, s cieľom vyvarovať sa zbytočným duplicitám.
- 15/ **Zrealizovať vybudovanie a opravy potrebnej infraštruktúry na leteckých základniach Sliač a Malacky** tak, aby bolo umožnené bezpečné využívanie leteckej techniky. Opravy a budovanie tejto infraštruktúry realizovať koncepčne v súlade s reálnymi potrebami ozbrojených síl. Financie na takéto investície hľadať prioritne v rámci fondov NATO a tiež v spolupráci so spojencami.
- 16/ **Zlúčiť letky ministerstiev vnútra a obrany** do jednej pod rezortom obrany tak, ako je to štandardom v ostatných členských štátoch NATO.
- 17/ Definitívne **doriešiť budúcnosť VŠC Dukla** s cieľom zaviesť prehľadný a odpolitizovaný systém, ktorý vytvorí podmienky pre transparentnejší proces prerozdelenia finančných prostriedkov pre športovcov. Týmto sa vytvorí priestor pre trvalejší rozvoj, lepší prehľad a využije sa navyšovanie výdavkov na obranu aj na podporu športu. Dukla musí byť špičkovým strediskom pre špičkových športovcov.
- 18/ **Vypracovať nový koncept vojenského zdravotníctva** na princípe centrálného riadiaceho prvku s cieľom zabezpečenia komplexnej starostlivosti o profesionálnych vojakov, ktoré pokrývajú činnosti OS SR aj v kontexte plnenia medzinárodných záväzkov. Zabezpečiť viaczdrojové financovanie a zatriktívniť výkon štátnej služby vojenských zdravotníkov s dôrazom na lekárov na úroveň porovnateľnú s civilným sektorom.
- 19/ Realizovať opatrenia smerujúce **k zníženiu energetickej náročnosti a ekologickej záťaže v rámci vojenskej infraštruktúry**, vrátane využitia európskych a iných disponibilných fondov, s cieľom ochrany životného prostredia a tiež šetrenia finančných prostriedkov v rezorte obrany.

Systémová modernizácia techniky a výzbroje

Proces modernizácie techniky a výzbroje musí vychádzať z dôslednej analýzy nedostatkov v obranných spôsobilostiach po posúdení všetkých možností ich odstránenia, ako aj produktov a riešení, ktoré trh ponúka. Prioritou je modernizovať tak, aby sme sa vyhli neefektívnemu čiastkovému a často dočasnému vylepšovaniu, ktoré je nekoncepčné, logisticky náročné a z hľadiska prevádzky zbytočne drahé.

V oblasti vyzbrojovania preto navrhujeme:

- 20/ Zaviesť transparentný proces obstarávania,** ktorý vytvorí priestor pre kontrolu nad vynakladanými prostriedkami a zdrojmi a bude mať pozitívny dopad aj na zníženie ceny v priamej súťaži uchádzačov o zákazku s dosiahnutím najlepšieho výsledku pre vojaka. Vyhnúť sa priamym a utajovaným zákazkám a sústrediť úsilie na verejné súťaže s férovými podmienkami pre všetkých účastníkov. Zároveň zverejňovať čo najviac informácií súvisiacich s tendrom tak, aby bolo možné ho porovnať so stratégiou vyzbrojovania, ako aj s plánom obstarávania, ktorý bude schvaľovať vláda. Zamerať sa pritom na plnenie prioritných záväzkov v NATO a EÚ a na budovanie spôsobilostí pre obranu štátu. Pri obstarávaní, s cieľom zníženia nákladov a zvýšenia interoperability so spojencami, využívať v čo najväčšej miere aj špecializované agentúry NATO (NSPA) a EÚ (EDA).
- 21/ Pri modernizácii techniky a výzbroje dôsledne dodržiavať štandardizačné dohody NATO a harmonizáciu obranných štandardov EÚ.** V širokom rozsahu implementovať zásady vedeckého, komplexného a kolektívneho posudzovania s cieľom eliminácie individuálnych a externých vplyvov. K tomu obnoviť činnosť Rady pre vojensko-technický rozvoj ako poradného orgánu ministra obrany.
- 22/ V modernizačných projektoch sa sústrediť na zachovanie kľúčových spôsobilostí ozbrojených síl SR** s ohľadom na životné cykly jednotlivých zbraňových systémov a nevyhnutné potreby, tzn. vybudovanie ťažkej brigády s potrebnými podpornými prvkami, kybernetickej obrany, elektronického boja, a protivzdušnej obrany. Uprednostňovať generačnú obmenu, pričom dôsledne posudzovať

potenciál ekonomicky efektívnej a vojensky akceptovateľnej modernizácie súčasnej výzbroje, techniky a munície.

- 23/ V rámci modernizácie **budovať kybernetické spôsobilosti**, ktoré budú schopné nielen zabezpečiť ochranu kritickej infraštruktúry pred kybernetickými útokmi, ale aj vytvoriť stály tím pre potreby spoločných obranných operácií v rámci spojeneckých organizácií.
- 24/ Pri plánovaní dlhodobého rozvoja a modernizácie rezortu obrany sústrediť pozornosť na **odstránenie pretrvávajúcich nedostatkov výstroje, materiálu a skladových zásob pre profesionálnych vojakov** ako základný predpoklad zvýšenia morálky a bojaschopnosti našich ozbrojených síl.
- 25/ V súlade s pravidlami európskeho trhu zabezpečiť **priamu a efektívnu spoluprácu rezortu obrany s domácim obranným priemyslom**, vrátane včasnej komunikácie o plánoch obstarávania. Vytvoriť platformu pre transparentnú a otvorenú komunikáciu vysokých funkcionárov rezortu obrany so zástupcami zbrojného priemyslu (Stála poradná skupina ministra obrany). V rámci spolupráce s domácim priemyslom zaručovať bezpečnosť dodávok pre ozbrojené sily. Vypracovať stratégiu vyzbrojovania, ktorá vytvorí priestor pre lepšie plánovane a potrebný technický vývoj v rámci slovenského obranného priemyslu. Zároveň zabezpečí riešenia pre finančne náročné požiadavky na tvorbu zásob pre prípad krízy aj v spolupráci so spojencami.
- 26/ Nastaviť podmienky pre reálny vývoj a výskum v oblasti nových obranných technológií. **Na takéto výskum alokovať minimálne 1% obranného rozpočtu.** Týmto rozhodnutím Slovensko získa väčšie možnosti zapojiť sa do inovatívnych projektov so svojim obranným priemyslom aj na medzinárodnej úrovni, vrátane projektov obranného výskumu a vývoja v EÚ.

Personálna stabilita a odbornosť

Vysoká odchodovosť personálu, nedostatočné rozvíjanie odborného potenciálu a neodborné politické nominácie aj na nižších úrovniach štátnej správy majú za následok znižovanie odbornej kapacity štátu pri tvorbe rozhodnutí v obrane a bezpečnosti štátu. Je preto veľmi dôležité sústrediť sa na zvyšovanie motivácie existujúceho civilného

aj vojenského personálu zotrvať v štátnej, resp. verejnej službe a ďalej rozvíjať svoju odbornosť. Rovnaký dôraz je potrebné klásť aj na vzdelávanie a prípravu civilného a vojenského personálu pred nástupom do služby či zamestnania v rezorte obrany, ale aj v ich priebehu.

V personálnej oblasti preto navrhujeme:

- 27/ Popri systematickom zvyšovaní platov profesionálnych vojakov začať komplexným riešením sociálneho postavenia profesionálneho vojaka,** vrátane novely Zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov, kariérneho rastu, náborového systému a ďalších nefinančných benefitov. Garantovať minimálny plat nastupujúceho vojaka 2. stupňa minimálne na úrovni priemernej mzdy v národnom hospodárstve.
- 28/ Začleniť** rôzne existujúce, veľakrát neprehľadné a tiež nesystémovo a nespravodlivo určované **príplatky k platu priamo do mzdy profesionálnych vojakov.** Takéto opatrenie povedie k vyššej miere spravodlivosti a transparentnosti a zároveň zamedzí situácii, keď sa niektoré príplatky v súčasnosti nezapočítavajú do vymeriavacieho základu na výpočet dôchodkov.
- 29/ Zaviesť spravodlivú a najmä stabilnú valorizáciu dôchodkov** odrážajúcu zásluhovosť, s cieľom udržať minimálne jeho nominálnu hodnotu, ktorá bude reflektovať rast ekonomiky.
- 30/ Na základe poznatkov aplikačnej praxe aktualizovať Zákon o štátnej službe profesionálnych vojakov** s cieľom skvalitnenia kariérneho poriadku a prehĺbenia komplexnej profesionalizácie činností a systémového nastavenia úloh profesionálnych vojakov. Zákon pripraviť so zreteľom na vzájomnú vyváženosť úloh a adekvátne ohodnotenie jednotlivých vojenských odborností.
- 31/ Zabezpečiť** každému profesionálnemu vojakovi a vojačke od prvého dňa v službe **adekvátne výstroj a výzbroj,** bez potreby nakupovania v army shopoch či na burzách na internete. Na splnenie tohto bodu zaviesť komplexný a funkčný systém priebežnej akvizície potrebných výstrojných náležitostí, vrátane logistického a skladového systému na úrovni 21. storočia.

- 32/ Spracovať **Stratégiu personálneho manažmentu civilných zamestnancov MO SR** s povinným kariérnym vzdelávaním v oblasti bezpečnosti a obrany v záujme dlhodobého a motivujúceho kariérneho rastu v rezorte a v bezpečnostnom sektore. Za týmto účelom iniciovať novelizáciu Zákona o štátnej službe. Rovnako zaviesť záväzný systém vysielania civilných zamestnancov na zahraničné pracoviská MO SR, ktorý jednoznačne zamedzí existujúcim neodborným politickým nomináciám na vysoko odborných pozíciách v medzinárodných organizáciách.
- 33/ S cieľom zvýšiť nízku úroveň ovládania cudzích jazykov v rezorte obrany **rozšíriť intenzitu jazykového vzdelávania profesionálnych vojakov** a vojačiek, ale aj civilných zamestnancov.
- 34/ **Zaviesť inštitút vojenského ombudsmana** za účelom posilnenia právnej istoty profesionálnych vojakov a vojačiek, ktorý bude pôsobiť mimo hierarchie ozbrojených síl s kompetenciou ochrany oprávnených záujmov aktívnych a bývalých profesionálnych vojakov a vojačiek.

Vzdelávanie, výcvik a pripravenosť

Pripravenosť vojakov patrí k základným predpokladom dostatočnej obranyschopnosti štátu, ako aj adekvátneho príspevku pre záväzky kolektívnej obrany a bezpečnosti. V rámci posilňovania tohto ukazovateľa je potrebné vo väčšej miere využívať možnosti regionálnej spolupráce a medzinárodných cvičení, inovatívnych metód vzdelávania, ale aj venovať pozornosť príprave civilných štruktúr v rámci i mimo rezortu obrany.

V oblasti vzdelávania a výcviku preto navrhujeme:

- 35/ **Pripraviť komplexnú zmluvu s existujúcou strednou školou v Slovenskej republike, ktorá by vytvorila a každoročne otvárala „vojenské“ triedy**, ktorých absolventi by boli pripravení automaticky nastúpiť do služby v OS SR.
- 36/ **Komplexne skvalitniť administratívno-technické, personálne aj odborné zázemie Akadémie ozbrojených síl M. R. Štefánika** v Liptovskom Mikuláši s cieľom vybudovať špičkovú vojenskú vzdelávaciu inštitúciu, ktorá bude rešpektovaná aj v zahraničí a bude poskytovať kvalitné vzdelanie pre vojenských aj civilných študentov v súlade s potrebami rezortu obrany.

- 37/ Vypracovať **nový komplexný náborový systém s akcentom na sociálne a spoločenské postavenie vojaka** v spoločnosti. Ten musí byť podporený konzistentnou a efektívnou náborovou a komunikačnou stratégiou, ktorá verejnosti priblíži prácu, ako aj možnosti osobného a kariérneho rastu profesionálneho vojaka.
- 38/ **Garantovať navýšenie finančných prostriedkov v prospech zintenzívnenia výcviku** na národnej a medzinárodnej úrovni. V oblasti výcviku OS SR sa prioritne zamerať na zvýšenie spôsobilostí zložiek OS SR v oblasti plánovania a vedenia operácií na území SR s plánovaným prijatím aliančných vojsk, a to v anglickom jazyku.
- 39/ **Zvýšiť intenzitu spoločných cvičení s ostatnými bezpečnostnými zložkami štátu** k zabezpečeniu splnenia úloh v oblasti domáceho krízového manažmentu s cieľom preveriť reálne spôsobilosti a kapacity zainteresovaných zložiek. Dôraz položiť na úlohy spojené s humanitárnou krízou, prírodnou katastrofou, priemyselnou haváriou a s teroristickým útokom.
- 40/ **Zapájať sa systematicky do veľkých medzinárodných cvičení.** Účasť dlhodobo plánovať s partnermi vo V4. Vysielat' do nich typy a počty jednotiek podľa reálnych potrieb ozbrojených síl, nie na základe najnižších nákladov a najľahšej dostupnosti.
- 41/ **Doriešiť vytvorenie aktívnych záloh** a ich legislatívne ukotvenie tak, aby poskytovali OS SR v čase krízy nedostatkové spôsobilosti. Sprístupniť výcvik aktívnych záloh aj pre nevojakov na princípe podobnom ako v zahraničí. Sfunkčniť a zatriktívniť celý proces výcviku aktívnych záloh, ktoré budú cvičiť častejšie v rámci kratšieho a intenzívnejšieho výcviku. Prehodnotiť systém dobrovoľnej vojenskej prípravy tak, aby dokázala prilákať väčší počet záujemcov, napríklad cestou rozdelenia výcviku do série kratších modulov, ktoré budú celkovo trvať dlhšie obdobie, zvýšením finančného ohodnotenia, a podobne.
- 42/ **Skvalitniť systém celoživotného vzdelávania prostredníctvom využívania previerok odborných znalostí,** ktoré sa stanú súčasťou osobného hodnotenia profesionálnych vojakov, ako aj pravidelného hodnotenia jednotiek a útvarov ozbrojených síl. Zároveň skvalitniť

motivačné prostredie prostredníctvom kariérneho rastu, vysielania na zahraničné pracoviská a finančného ohodnotenia. Umožniť slovenským vojakom zapájať sa do online distribuovaných aliančných cvičení a v rámci toho výrazne zlepšiť využívanie programu vojenského Erasmus, ako aj vysielanie na kvalitné špecializované kurzy do zahraničia.

Vojenské spravodajstvo

Profesionálne spravodajstvo patrí ku kľúčovým spôsobilostiam ozbrojených síl, pričom jeho dôležitosť sa prejavuje najmä v čase potreby reakcie na krízové situácie. Je nevyhnutné ukončiť politizáciu tejto zložky, zabrániť ďalšej škandalizácii a zamerať sa opätovne na jej budovanie výlučne na profesionálnych základoch.

V oblasti spravodajstva preto navrhujeme:

- 43/ Pripraviť a schváliť **nový Zákon o vojenskom spravodajstve**, ktorý bude odrážať aplikačnú prax súčasnosti a jasne zadefinuje úlohy a právomoci príslušníkov VS, vrátane oblastí ako kybernetická obrana a ďalších „nových“ foriem ohrozenia.
- 44/ **Vyvážiť podiel pracovníkov zodpovedných za kontrarozviednu činnosť a rozviednu činnosť** vojenského spravodajstva tak, ako je to štandardom v spojeneckých krajinách.
- 45/ **Posilniť parlamentný dohľad nad spravodajskými službami** zavedením druhej úrovne kontroly vo forme špeciálnej komisie vytvorenej v NR SR a zloženej z poslancov a odborníkov z bezpečnostnej oblasti, pričom všetci členovia budú musieť disponovať bezpečnostnou previerkou na úrovni prísne tajné.
- 46/ Pravidelne (2x za rok) **poskytovať detailnú správu o využívaní finančných prostriedkov na činnosť vojenského spravodajstva** výboru NR SR pre kontrolu vojenského spravodajstva. V tejto súvislosti odtajniť rozpočet VS, čo prispeje k lepšej transparentnosti s nakladaním finančných prostriedkov VS.
- 47/ **Realizovať konkrétne verejne kontrolovateľné opatrenia** s cieľom predísť možnému netransparentnému konaniu pri správe majetku štátu, resp. predísť možnému zneužívaniu ITP.

Medzinárodné renomé a verejná diplomacia

V dôsledku nedostatočnej transparentnosti cieľov obrannej politiky a nepredvídateľnosti konania štátu v oblasti obrany a bezpečnosti, ktoré je spôsobené tiež nejednotnými pozíciami členov vlády, dochádza k znížovaniu dôvery voči SR zo strany spojencov a partnerov. Preto je potrebné iniciovať kroky, ktoré túto dôveru opätovne posilnia a vrátia Slovensko medzi krajiny s jasnými a dôveryhodnými postojmi a politikou. Zároveň je potrebné v maximálnej možnej miere implementovať také mechanizmy verejnej diplomacie, ktoré zvýšia transparentnosť jeho konania, ako aj všetkých prijímaných rozhodnutí. Len tak je možné vyhnúť sa pochybnostiam a podozreniam, ktoré sa vo vzťahu k tomuto rezortu za posledné desaťročie cyklicky objavovali a ktoré oprávnené v súčasnosti dosahujú najvyššiu úroveň.

V oblasti verejnej diplomacie a medzinárodného renomé preto navrhujeme:

- 48/ Každoročne verejne prezentovať Komplexné hodnotenie obrany SR** z úrovne ministra obrany a náčelníka GŠ OS SR, spojené s hodnotiacim vystúpením v pléne Národnej rady SR. Zrušiť jeho neopodstatnené utajovanie, ktoré pripomína konanie predstaviteľov minulého (totalitného) režimu.
- 49/ Aktualizovať Komunikačnú stratégiu MO SR** podporenú každoročne aktualizovaným akčným plánom; decentralizovať komunikáciu a profesionálne pripravovať jednotlivých komunikátorov, vrátane profesionálnych vojakov.
- 50/ Zlepšiť úroveň informovanosti a vzdelanosti verejnosti s cieľom posilniť dôveru občanov v štát a ozbrojené sily,** podporu členstva SR v EU a NATO, a zvýšenia odolnosti krajiny voči hybridným aj konvenčným hrozbám. V uvedenej oblasti zintenzívniť spoluprácu s NATO a jej špecializovanými útvarmi, vrátane poradného tímu NFIU, ktorý pôsobí v Slovenskej republike.

PREHĽAD SKRATIEK

EDA	Európska obranná agentúra
EÚ	Európska únia
GŠ OS SR	Generálny štáb Ozbrojených síl Slovenskej republiky
HDP	hrubý domáci produkt
ITP	informačno-technické prostriedky
MO SR	Ministerstvo obrany Slovenskej republiky
NATO	Organizácia Severoatlantickej zmluvy
NDPP	Systém obranného plánovania NATO
NFIU	Styčný tím pre integráciu síl NATO
NR SR	Národná rada Slovenskej republiky
NSPA	Agentúra NATO pre podporu a obstarávanie
OS SR	Ozbrojené sily Slovenskej republiky
SNS	Slovenská národná strana
SR	Slovenská republika
VS	Vojenské spravodajstvo
VŠC	Vojenské športové centrum
V4	Vyšehradská skupina
USA	Spojené štáty americké

Vydalo Komunikačné oddelenie hnutia
OBYČAJNÍ ĽUDIA A NEZÁVISLÉ OSOBNOSTI (OĽANO)
JÚN 2019

obycajniludia.sk